

TASKALINMÄEN LUONTOPOLKU

Haminan kaupunki

Ympäristötoimi

2014

Taskalinmäen luontopolun toteutus: Haminan ympäristötoimi ja viherpalvelut

Suunnittelu: Reija Kivelä

Valokuvat: Haminan ympäristötoimi

TERVETULOA TASKALIN LUONTOPOLULLE!

Taskalin luontopolku johdattaa kulkijan tutustumaan Taskalinmäen rehevään lehtoluontoon ja lammenrannan ainutlaatuihin tervaleppäkorpeen tuttuja lenkkipolkuja pitkin. Polun varrella on seitsemän rastitaulua, jotka kertovat alueen luontotyypeistä, kasvillisuudesta ja eläimistöä.

Taskalin luontopolku kiertää Taskalinlammen ympäri polkuja myöten, ja sillä on pituutta noin 0,7 km (kartta). Rastitaululta toiselle löytää viereisen kartan avulla ja polkuja seuraten. Ja - ennen kaikkea - tarkkaillen ja havainnoiden huomaa kaikenlaista!

KULKIJALLE OHJEEKSI:

- Luontopolulla pärjää tavallisin lenkkikengin
- Kasveja ja eläimiä ei saa häiritä tai vahingoittaa
- Roskaaminenkin on rikkomus!

TASKALINMÄEN LUONTOPOLKU

Osoite: Taskalinmäentie (lähtöpaikka taulun nro 1 luona)

Karttakoordinaatit (lähtöpaikalle):

N 60° 34.5296'

E 27° 11.1192'

Ylläpitäjä:

Haminan kaupunki / Viherpalvelut ja ympäristötoimi

Puistokatu 2

49400 Hamina

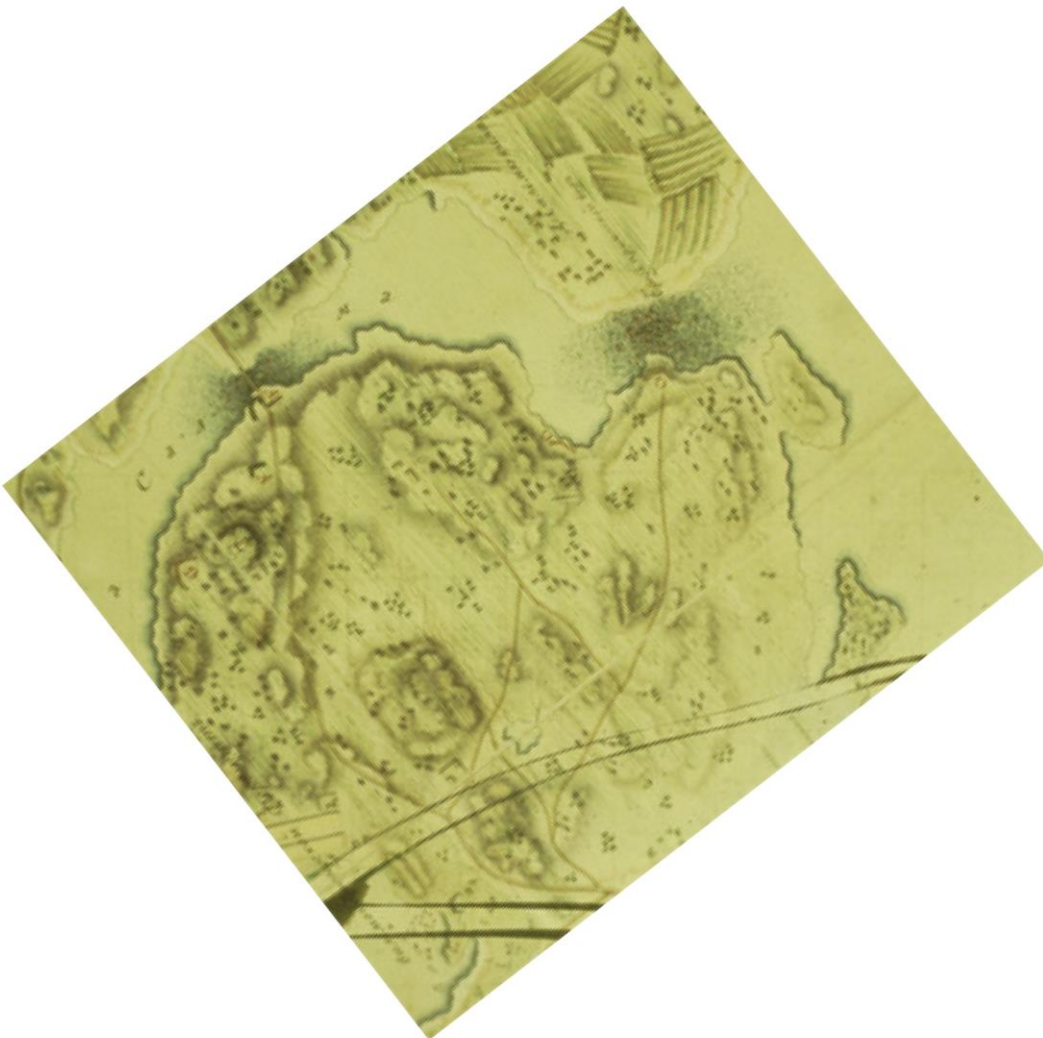
p. (vaihde) 05 74 910

Hätätilanteessa soita yleiseen hätänumeroon 112

TASKALI TASKUNTEKIJÄ (Taulu 1)

Taskalinmäki on saanut nimensä Taskalin vanhan, keskiaikaisen kantatilan ja suvun mukaan. Itse suku on kadonnut jo 1500-luvulla sodan kurimuksessa. Sanana Taskali lienee tarkoittanut taskun- eli laukuntekijää. Taskalinlampi on tunnettu myös ainakin Nahkurinlampena ja Sammakkolampena. Lampi laskupuroineen on merkitty karttoihin ainakin jo 1700-luvulla (alin kartta, Saviniemi-Hevoshaka 1780-luvun lopulla, Museovirasto, Hamina). Nykyisin laskupuro virtaa putkessa Meltin ja Kirkkojärven suuntaan.

Taskalinmäen ja -lammen ympäristö, kuten suurin osa Hevoshakaa ja Saviniemeä, on vielä 1800-1900-lukujen taitteessa ollut niittyjä, hakoja ja metsää. Taskalin niityt ovat ulottuneet lammesta Kirkkojärven rantaan asti. Hamina-Inkeroinen -junarata on rakennettu 1898-99; sen vanhat penkat ovat vielä jäljellä lammen itäpuolella.

Kuva:
Saviniemi-
Hevoshaka
1780-luvun
lopulla
(Museovi-
rasto,
Hamina)

TERVALEPPÄKORPI (Taulu 2)

Katselet par'aikaa luontotyyppinä hyvin harvinaiseen ja erikoiseen tervaleppäkorpeen, joksi Taskalinlammen vetiset rannat ovat vähitellen muodostuneet.

Suojaisan tervaleppäkorven pienilmasto on kostea, viileä ja vakaa, ja korpea ympäröivät lehdot ja tiiviit pensaikot suojaavat sitä kuivattavilta tuuilta. Tällaiset korvet ovat tärkeitä sienten, sammalten ja monien eläinlajien elinympäristöjä. Tämän tervaleppäkorven mättäillä rehottaa valtoimenaan ravinteikasta maaperää vaativa ja harvinainen neivaimarre, ja rimpipinnoilla kukoistavat vehka ja keltaviolettina kukkiva punakoiso (kuvassa), joka on perunan sukulainen. Lehtipuusto on vielä nuorta, mutta vanhetessaan ja kuollessaan siitä tulee monen lahopuun eliön koti.

Tervaleppäkorven tunnuspiirteet:

- vetinen puronvarsi, ranta, suonreuna tai notkelma
- vuoroin mättäitä ja avovettä rimpipintoina tai kosteita painanteita
- mättäillä saniaisia, rimp- eli välipinnoilla luhtakasveja kuten vehkaa ja kurjenmiekkää
- luonnontilaisena ojittamaton

LEHDOT (Taulu 3)

Taskalinmäen rinteillä ja notkelmissa kasvavat lehtipuuvaltaiset metsät ovat lehtoja, metsäluontomme lajirikkaimpia, arvokkaita metsätyyppejä. Lehdot jaetaan maaperän kosteuden ja kasvilajiston mukaan kuiviin, tuoreisiin ja kosteisiin lehtoihin.

Lehdot kätkevät suojaisiin varjoihinsa monimuotoista elämää, monenlaisia kasveja, sammalia, lintuja ja maaperän pieniä eliöitä. Monet lehtojen lajeista ovat jo uhanalaistuneet, katoamassa lehtojen mukana. Ihmisen vuosisataisen toiminnan, pellonraivauksen tai rakentamisen jäljiltä lehtoja on enää vajaa prosentti metsämaastamme.

Lehtojen tunnuspiirteet:

- multava ja ravinteikas maannos
- suurilehtisiä ruohoja ja heiniä, mutta jäkälät ja tavallisesti myös varvut puuttuvat
- lehtopensasto usein runsas ja monilajinen
- puustossa voi olla myös vaateliaita jalopuita, Taskalinmäelläkin vaahteroita ja vuorijalavia

KUIVIA LEHTOJA

on paisteisilla, harvapuustoisilla paikoilla, joilla viihtyvät kuivuutta sietävät, vaateliaatkin lehtokasvit. Taskalinmäen rinnelehdosta tapaa vaikkapa heiniä, ahomataraa, lillukkaa, kieloja tai vaahteraa ja tuoreemmalla alustalla kasvavia kurjenkelloa ja ahomansikkaa (kuvassa). Karummilla kohdin mustikanvarvut ja kangasmaitikat saavat kasvillisuuden vivahtamaan kangasmetsälle.

LEHDOT (Taulu 4)

TUOREET LEHDOT heräävät keväisin hentoon elämään, kun käenkaalit (yläkuva) ja oravanmarjat avaavat hauraat, valkeat kukkansa. Vasta kesän mittaan lehdot paljastavat rehevän kauneutensa.

Lehtipuiden ja –pensaston katveessa silmiinpistävimpiä lajeja ovat nokkonen ja metsäalvejuuri, paikoin voi löytää vaikkapa ahomansikkaa, orvokkeja, lillukkaa, kyläkellukkaa, metsäimarretta tai sudenmarjaakin.

KOSTEITA LEHTOJA on rannoilla, puronotkoissa ja lähteikköjen tuntumassa. Taskalin tuoreet lehdot vaihtuvatkin kosteiksi saniaislehdoiksi, joissa suursaniaiset, hiirenporras (alakuva) ja metsäalvejuuri, kehivät auki lehtikimppunsa käenkaalimaton keskeltä. Suurruohoisilla paikoilla valtaa pitävät korkeat ruohot kuten mesiangervo ja ojakellukka.

VUORIJALAVA - LEHTIPUITTEMME JALOA AATELIA (Taulu 5)

Luonnonvaraisia jalavia on Suomessa kaksi lajia, kynäjalava ja vuorijalava. Harvinaisina jalopuina ne on rauhoitettu koko maassa. Ne kukkivat ennen lehtimistään ja kasvavat edullisissa oloissa komeiksi, paksurunkoisiksi puiksi.

Jalavan tuntee rosoisesta ja harmaanruskeasta kaarnasta ja sahalaitaisesta, päältä karheasta lehdestä, joka kapenee suipoksi kärjeksi ja on tyveltään toispuoleinen.

Eteläisen tuulahduksen tuova vuorijalava huojuttaa latvaansa lehdoissa, etenkin suojaissa kallionaluslehdoissa. Se on jäänyt viileään Suomeen jäännelajina (reliktinä), harvinaisena muistona leudommasta ilmastosta tuhansien vuosien takaa, jolloin jalopuut olivat meillä nykyistä yleisempiä. Jalavat ovat voineet levitä lehtoihin myös lähistön koristepuiden jälkeläisinä.

KUULE LEHTOJEN LAULANTAA (jatkoa Taululle 5)

Keväisin lehtometsät kaikuvat taidokasta kosio- ja reviirilaulua lintujen valmistautuessa pesimään lehtojen runsaan hyönteisravinnon turvin. Kesän mittaan laulu vaihtuu yksinkertaisiksi yhteys- ja varoitusääniksi, kun linnut tiedottavat toisilleen pedoista ja pesärosvoista ja varoittavat poikasiaan lehdossa liikkuvasta lenkkeilijästä. Syksyn tullen lehdotkin hiljenevät, väliin kuuluu enää käpytikan taonta tai variksen rähähdys.

Lehdoissa on tihein lintukanta verrattuna muihin elinympäristöihin (pesiviä lintupareja pinta-alaa kohden). Taskalin lehdoissa pitävät pesää niin tutut pajulintu, peippo (kuvassa), kirjosieppo ja talitiainen kuin lehtojen laulutaiturit mustarastas ja lehtokerttu, saattaapa rinteillä joskus kuulla sirittäjän näppäilevän kolikonpyörytyksen tai mustapääkertun surumielisen viheltelynkkin.

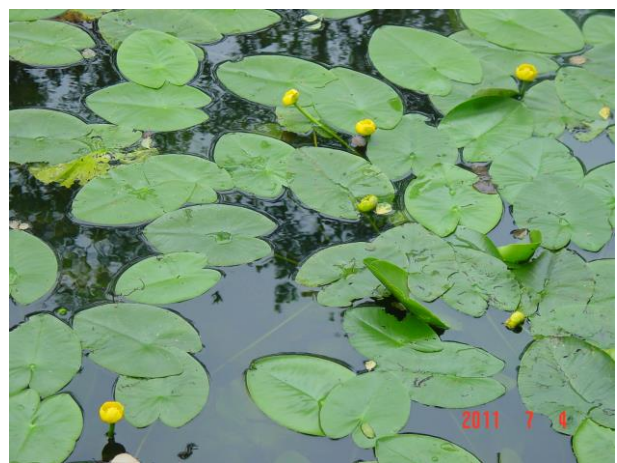
LAMMENRANNAN ILMAVERSOISET KASVIT (Taulu 6)

Monien vesikasvien tapaan myös ns. ilmaversoiset ovat löytäneet paikkansa Taskalinlammen matalasta rantavedestä; niiden tukeva juurakko kiinnittyy lammen pohjaan, mutta lehtensä ja kukintonsa ne kasvattavat ilmaan. Vehka muodostaa lammen rannoille laajoja ja tiiviitä kasvustoja, joista sen kukinnot valkean suojuslehden kehystäminä pilkahtelevat. Syksyllä niihin kehittyy kiiltävänpunaisia marjoja. Vastarannalla korkeat vesihierakat ja keltaisin tupsuin kukkivat terttualpit kohoavat vehkan joukosta. Väliin leveäosmankäämin kasvusto katkaisee vehkavyön.

Rantapenkereen vesirajasta tai vehkan seasta voi löytää kurjenjalkaa, jolla on näyttävät, tummanpunaiset tähtikukat. Matalasta vedestä, kelluslehtisen ulpukan tuntumasta, ratamosarpio nostaa piharatamoa muistuttavat lehtensä ja valkean, harsun kukintonsa.

Vehka

Ulpukka

MIKÄ ON RAIDALLINEN JA ISTUU LEHDELLÄ? LEHTOJEN KOTILOITA (Taulu 7)

Lehtojen rehevissä ja kosteissa katveissa, karikkeen ja kasvillisuuden seassa, elävät hidasta elämäänsä monenlaiset kotilot. Nämä etanamaiset nilviäiset kuljettavat mukanaan kotiaan ja puolustustaan, kierteistä kalkkikuorta. Se voi olla laakean leveä, kuten pikkuruisella sirokotilolla, tai pyöreän kartiomainen, kuten kookkailla tarhakotilo-lajeilla.

Usein kotilonkuoret matkivat maan ja kaarnan ruskean sävyjä - parhaan maastoväriin saaneet kotilot jäävät huomaamatta saalistajilta, kuten päästäisiltä, siileiltä, linnuilta tai sammakoilta. Kauneimmissa väreissä koreilevat kirkkaanväriset valkokuulitarhakotilot, joita asuu tässäkin lehdossa. Niiden parisenttinen kuori on tavallisesti keltainen ja usein kierteisesti ruskearaitainen, tai vaikkapa korallinpunertava. Sopivalla säällä, etenkin sateiden jälkeen, tarkkaavainen kulkija voi löytää useitakin kotilolajeja kiipeilemästä kasvien lehdillä.

